

- 2.Гербе А. Интермедіальність в романе и фильме Generation «П». URL:<https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A1287/datastream/PDF/view> (дата звернення: 15.01.21).
- 3.Ильин А. Н. Консюмеризм и реклама в романе Ф. Бегбедера «99 франков», 2016. URL: <http://fikio.ru/?p=2170> (дата звернення: 15.01.2021).
- 4.Пелевин В. «Generation П». <http://pelevin.nov.ru/romans/pe-genp/> (дата звернення: 15.01.2021).
- 5.Помялов А. В. Специфика рекламных текстов в романе Виктора Пелевина «Generation П». *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. 2008. С. 282–284.

Науковий керівник: к. ф. н., доцент Богданова І.В.

Бурла М. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ЕВОЛЮЦІЯ ДЕТЕКТИВУ В ЛІТЕРАТУРНОМУ КОНТЕКСТІ ХІХ – ХХ СТОЛІТЬ

Матеріал доповіді висвітлює основні аспекти та проблеми розвитку детективу в контексті світової літератури ХІХ – ХХ століття.

Актуальність пропонованої теми пов'язана з тим, що на сьогоднішній день існує неоднозначне ставлення дослідників та читачів до детективу, його форм, ідейної структури тощо. Ці питання спеціально вивчали М. Новікова [4], Г. Костюк [2], Ю. Кузнецов [3], К. Шахова [5] та інші вчені. Проте деякі аспекти жанрової своєрідності та історії розвитку детективу, його літературного канону лишаються не дослідженими. Тому нашим завданням є аналіз окремих аспектів детективу в контексті світової літератури та його схожості з подібними жанрами (пригодницький жанр, готичний роман та інші).

Детективний роман чи оповідання – це окремий літературний жанр, проте погляди науковців на нього неоднозначні. У декого він викликає захоплення, а в декого – зневагу. Дехто колекціонує книжки детективів, а хтось вважає, що це звичайне марнування часу. Причини цих суперечностей у ставленні до детективу криються в парадоксальності його природи. Наприкінці ХХ століття з'явилося багато робіт вітчизняних критиків та літературознавців, присвячених жанровим особливостям детективу. Серед них праці О. Іванова «Детектив: занепад чи розквіт», Г. Костюк «Про «Поклади золота»», Т. Сотникової, А. Адамова та інших. Наприклад, у своєму дослідженні Кіра Шахова охарактеризувала певні види детективної літератури, а також з'ясувала, в чому полягає парадоксальність природи «чистого» детективу. На думку дослідниці, кримінальні твори зазнали кардинальних змін, коли з'явилися твори Е. А. По, котрий вважається засновником цього жанру в літературі. З'явився класичний детектив. Причиною його появи можна вважати прагнення розкрити величезні можливості людини, її інтелекту. Як цілісний та незалежний літературний жанр детектив виник уже в добу романтизму, що, в свою чергу, був своєрідною реакцією на просвітницький реалізм. Провідне місце в той час займав не надто відомий жанр готичного роману, котрий, напевно, мав значний вплив на історію розвитку детективу. Готичний роман змальовував людину як заручницю подій, оточену жахами, страшними таємницями та надприродними силами. У готичному романі виявилась переоцінка цінностей доби Просвітництва. Засновником цього жанру вважається Горас Уолпол, котрий видавав книжки в друкарні, яку розмістив у замкові в готичному стилі поблизу Лондона. Готичний та детективний романи схожі тим, що в них наявний елемент таємниці, хоча готичний роман містить більше елементів фантастики. Детектив від часів Е. А. По пройшов довгий і тернистий шлях розвитку. Існує переконання, що це абсолютно нова літературна форма, яка відрізняється від готичного та кримінального роману, а також не пов'язана з поліційним романом. Детектив займав провідне місце, навколо якого нашаровувалися інші кримінальні історії й трилери. Загалом детектив – це літературний твір, присвячений розкриттю таємниці, що, як правило, пов'язана зі злочином. Проте спільною рисою детективу і готичного роману є те, що вони тримають читача в напрузі до самої розв'язки. Теоретично, будь-який твір, який містить в собі опис злочину та вбивства, можна назвати детективним. Практично ж читач може легко

провести межу між твором, де превалює інтерес до природи злочину, мотивів та його результатів і твором, у якому елементи криміналістики мають другорядне значення.

Існують різні типи детективу. У жанрі шпигунського роману присутні усі можливі прийоми, щоб налякати та заінтригувати читача. Не зайвими бувають і елементи наукової фантастики. Проте природа шпигунського та детективного романів різна насамперед через їхню історичність. Шпигунський роман є більш правдивим, адже ґрунтується на історичних фактах. Також існують і «серйозні» романи, в яких домінують соціальні чи психологічні проблеми. Простіше кажучи, в детективі переважає інтелектуальний процес пошуку істини. Він є гібридним утворенням, що поєднувало близькі до реального життя характери. Детектив за своєю природою нагадує гру в шахи. Адже сюжет такого роману чи оповідання формується довкола гри розуму, намагання вирішити купу дрібних задач задля розуміння основної. Детективний канон ставить для автора складне завдання, а для читача, відповідно, неймовірний інтерес. Така ознака детективу прослідковується у кращих творах англосовієтських авторів Е. А. По, А. Конан-Дойля, Агати Крісті.

Щоб сформулювати визначення для кожної з модифікацій детективного жанру варто врахувати її походження. Наприклад, західноєвропейський та американський детективи суттєво відрізняються від такого ж жанру, що розвивався в інших країнах. У східноєвропейських країнах спочатку переважали пригодницький і шпигунський романи. Вони були пов'язані з війною і пропагандою. Але з часом твори цього жанру звільнилися від поверхневої заангажованості. Вони почали все більше звертатися до проблеми добра і зла. На розвиток детективу в Україні вплинула зміна політичного клімату і суспільства загалом. Вітчизняні читачі втомилися від постійного політичного впливу і намагалися певним чином втекти від реалій. Саме детектив допомагав їм у цьому. В Україні детектив важко пробивав собі дорогу, адже кримінальна історія суперечила постулатам колишнього соцреалізму. Лише в 1960-ті роки детектив отримав відносну свободу.

Підсумовуючи сказане, можемо зробити висновок, що детективна література надає дуже багатий матеріал, яким займається значна кількість дослідників. У контексті літератури світу детектив посів значне місце попри неоднозначне ставлення до нього. На основі детективу, що його створив Е. А. По? склалися твори представників багатьох країн, зокрема і України. Сама по собі детективна природа має дуже цікаву природу, і важливо пам'ятати, що «чистий» детектив – це той, в якому превалює інтелектуальне розслідування, а не орієнтація на психологію злочину.

Список використаної літератури

1. Как сделать детектив. М., 1990. 320 с.
2. Костюк Г. Про «Поклади золота». Березіль. 1991. № 5. С. 76–84.
3. Кузнецов Ю., Иванов А. Детектив: запад чи розквіт? Всесвіт.. 1990. №10. С. 155–163.
4. Новікова Н., Барабан О. Символіка детективу. Зарубіжна література. 1998. 21 червня.
5. Шахова К. Дивні манери надпопулярного жанру. Зарубіжна література. 1998. 21 червня. С.1–2

Науковий керівник: к. пед. н., доцент Кретьова О.І.

Гончар А.В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ДЖ. АНДЕРСОН «A WALK ON THE BEACH»

Джоан Андерсон – відома журналістка та авторка бестселерів «Incomplete Marriage», «A Walk on the Beach», «Weekend that will Change Your Life» та «Second Trip», які були відзначені численними нагородами. Письменниця кілька разів з'являлася на шоу Опри «Good morning, America» та «Today's show», а її остання книга являє собою збірник есе, покликаних спонукати жінок різного віку до переосмислення свого життя. Актуальність дослідження зумовлена тим, що в українському та зарубіжному літературознавстві роман Дж. Андерсон «A Walk on the Beach» є недостатньо вивчений і наразі не є перекладеним українською мовою.